

Jurgis Ambraziejus Pabrėža
 (lenk. Jerzy Ambroży Pabreż, 1771–1849)

- ◆ ¹Esu saw Zmogelus szarpus koznamy darby
 Wys mon pagał nora kłoeis Diewy buk Taw garby
 Atbuwaw b[a]udziawa keik ozdeie Ponas.
 Gyr uztay muni ponas yr Kunigas Kłybonas
 5 Uzmokeijaw doni noris su dydy beidu
 Nebyiaws dabar ney sawa Pona ne Ureida
 Karczymo niesu skolingas noris kas nediely
 Atsygiery patsay aławs perku dar preitelu
 Turiu Junga Jawcziu tris Zyrgus yszertus
 10 Ir numelus neskolingus koznam atwertus
 Turiu du sunelu dwy skaystes mergeles
 Kas tykt anas gawn regeity saka kad panales.
 Pri tos szczeistes kad mana pati yr sczyra.
 Wysy turtay yr karunkas nieks yr prysz mani
 15 Nor mazas prudelis weinok uzmał meira
 Tunkiey pry dydelu turtu tykros szciesczes neira
 Wysad linksmus esu ar aru ar seiju
 Praszaw Deiwy buk yr tolaus mana giradeiju.

Finis.

- Esu sau žmogelius², šarpus³ kožname⁴ darbe,
 Vis mun⁵ pagal norą klojas, Dieve, būk Tau garbė.
 Atbuvau baudžiavą, kiek uždėjo ponas,
 Gir⁶ už tai muni⁷ ponas ir kunigas klebonas.
 5 Užmokėjau donį⁸, noris⁹ su didžia bėda,

¹ Tekstas publikuotas: *Tauta ir žodis*, 1931, t. 7, p. 289–291. Plg. teksto variantą: [Jurgis Ambra-
 ziejus Pabrėža], „Asz esu žmogielis, szczirs kožnamy darby...“, LNMB RS, f. 110 b. 31, l. 1r.
² ‘žmogelis’
³ ‘greitas, vikrus, smarkus, spartus’
⁴ ‘kiekviename’
⁵ ‘man’
⁶ *giria*
⁷ ‘mane’
⁸ ‘duoklė’
⁹ ‘nors’

Nebijaus dabar nei savo pono, ne[i] urėdo,
 Karčemo¹⁰ nesu skolingas, noris kas nedėlę¹¹
 Atsigeri¹² patsai alaus, perku dar prieteliuo¹³.
 Turiu jungą jaučių, tris žirgus išsertus
 10 Ir numelius¹⁴ neskolingus, kožnam atvertus.
 Turiu du sūneliu¹⁵, dvi skaisčias mergeles,
 Kas tikt anas gaun regėti, sako, kad panelės.
 Pri¹⁶ tos ščěstės¹⁷, kad mano pati yr¹⁸ ščyra¹⁹,
 Visi turtai ir karunkos²⁰ – nieks yr pryš²¹ mani [yra]²².
 15 Nor mažas prūdelis, vienok užmal mierą²³
 Tankiai pri didelių turtų tikros ščėsčios nėra.
 Visad linksmus²⁴ esu, ar ariu, ar sėju,
 Prašau, Dieve, būk ir toliaus mano geradėju.

Finis²⁵.

[1815–1820]

◆ APE PIPKININKA.

Nieks mon dydibes dydziu wiresnibes
 Koryms paklepczey atem iu aszribes
 Nier mon ponistu yr ton nie niekynu
 Wieynok asz liksmas pipka sau kurynu.

¹⁰ *karčemoje*

¹¹ ‘sekmadienį’. Orig. <nediely> galima interpretuoti keleriopai: *nedėlę*, *nedėlią* ir *nedėlia*.

¹² Nuorašo <Atsygiery> gali būti ir nurašinėtojo klaida, galbūt čia turėtų būti *Atsigėręs*. Kitose šio eilėraščio publikacijose atstatyta forma *Atsigeriū*.

¹³ *prieteliui* ‘draugui, bičiuliui’

¹⁴ ‘namelius’

¹⁵ *du sūnelius*

¹⁶ ‘prie’

¹⁷ ‘laimės’

¹⁸ Nuorašo <yr> perrašytinas kaip *ir*, t. y. grafema <y> J. A. Pabrėža nuosekliai žymėjo tarmės [e] (resp. bk [i]). Čia ir kitoje eilutėje greičiausiai nuoraše yra įsivėlusį klaidą.

¹⁹ ‘sąžininga, nuoširdi, atvira’

²⁰ ‘karūnos’

²¹ ‘prieš’

²² Šis žodis tikėtinas pagal prasmę, rimą ir vyraujantį silabinės eilutės ilgį; rankraštyje greičiausiai praleistas.

²³ ‘matą, saiką’

²⁴ *linksmas*

²⁵ „Pabaiga“ (lot.).

5 Sumneny czista niekad nesmutnyies
 Ana nebyios kad kylst perkunyies,
 Neboju nieka tabukieli trindams
 Stowiau atwožney pipka sukurindams.
 Onsay Tyrionys kursay swieta spawda
 10 Dreb gyrdiedamas kad perkunay szawda
 Asz zaybus metant sawi pats stypryno
 Yr antra pipka prikimszys kuryno.
 Tam ne uzwidu pawadziaws gierawsy,
 Kurs prasta stona rąd cziesty aukszcziawsy
 15 Tegul szłowynas asz tou nieniekynu
 Stowiedams žednay pipka sau kurynu.
 Niera mon smutku nežynaw kas bieda
 Yr diekawoiu kad P[ons] D[iews] tayp rieda.
 Jey mon płakay kad prowa niekyna
 20 Asz jem kłoniojows yr pipka kurynu.
 O dums riegiemas ąt ora ysznikstus
 Paduod mon myslys kad ne busiu szliksztus
 Primen mon ayszkiey jog czion giwendamas
 Turiu weyziety ką rasiu myrdamas.

APIE PYPKININKĄ

Nieks mun didybės, didžių vyresnybės,
 Kurims²⁶ paklebčiai²⁷ atim²⁸ jų ašrybes²⁹,
 Nėr mun ponystų ir tą neniekinu,
 Vienok aš linksmas pypką³⁰ sau kūrinu.
 5 Sumnenė³¹ čysta³², niekad nesmūtnijas³³,
 Ana nebijos³⁴, kad kilst perkūnijos,

²⁶ *kuriems*

²⁷ 'pataikūnai'

²⁸ *atima*

²⁹ 'aštrybes'

³⁰ 'pypkę'

³¹ 'sąžinė'

³² 'švari'

³³ 'nenuliūsta'

³⁴ *nesibijo*

Neboju³⁵ nieko, tabokelį³⁶ trindams,
 Stoviu³⁷ atvožniai³⁸ pypką sukūrindams.
 Ansai tirionis³⁹, kursai svieta spaudo,
 10 Dreb girdėdamas, kad perkūnai šaudo,
 Aš, žaibus mėtant⁴⁰, savi⁴¹ pats stiprinu
 Ir antrą pypką prikimsęs kūrinu.
 Tam neužvydžiu⁴² pavadžiaus⁴³ geriausio,
 Kurs prasto stono⁴⁴ rand čestį⁴⁵ aukščiausią.
 15 Tegul šlovinas, aš tą neniekinu,
 Stovėdamas žėdnai⁴⁶ pypką sau kūrinu.
 Nėra mun smūtkų⁴⁷, nežinau, kas bėda,
 Ir dėkavoju, kad P[ons] D[ievs] taip rėdo.
 Jei mun⁴⁸ plakai⁴⁹, kad provą⁵⁰ niekinu⁵¹,
 20 Aš jam kloniojuos⁵² ir pypką kūrinu.
 O dūms regiamas⁵³, ant oro išnyksta,
 Paduod mun mislis⁵⁴, kad nebūsiu šlykštus,
 Primen mun aiškiai, jog, čion gyvendamas,
 Turiu veizėti, ką rasiu mirdamas.

[1815–1820]

³⁵ 'nepaisau, nebijau'

³⁶ *tabokėlij*

³⁷ Nuorašo <Stowiau> perrašytinas *stoviau*. Greičiausiai čia įsivėlusį korektūros klaidą.

³⁸ 'drąsiai'

³⁹ tironas

⁴⁰ Nuorašo <metant> čia galima interpretuoti dvejopai: *mėtant* ir *metant*.

⁴¹ 'save'

⁴² 'nepavydžiu'

⁴³ 'pasisekimo'

⁴⁴ 'luomo', t. y. *prasto stono* – žemo luomo

⁴⁵ 'garbę, laimę'

⁴⁶ 'godžiai' [?]

⁴⁷ 'liūdesio, rūpesčių'

⁴⁸ čia: 'mane'

⁴⁹ *plaka*

⁵⁰ 'tvarką, įstatymą'

⁵¹ Nuorašo <niekina> perrašytinas kaip *niekina*, tačiau pagal eilėraščio rimavimo struktūrą ir prasmę, čia turėtų būti *niekinu*. Gal perrašant įsivėlė korektūros klaidą.

⁵² 'lenkiuosi'

⁵³ *regimas*

⁵⁴ 'mintis'

LIETUVOS LITERATŪROS ANTOLOGIJA

1795–1831

ŠVIEČIAMASIS KLASICIZMAS
PREROMANTIZMAS

I T O M A S

Sudarytoja Brigita Speičytė

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
Vilnius 2016